

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: osztorfőnkén és vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Közsegek, közsegi előjárók, papok és gazdasági egyetfi tagok egész évre 8 K, tanítók, közsegi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETE GH PÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a köziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Köziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szög 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többször közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér so. a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postafelügyeleti csekk- és kléring 10,489. szám

Magyarország ujjászületése.

Az új hazát keresők nagy számban, körülbelül kétszáz magyar ember zarándokol meg minden évben.

Kétszáz ezer magyar ember!

Kiragadva, kitépve, egy ezerből vérző maroknyi nemzetestől... Üzelve a kétségbeeséstől, a nyomortól egy más világrészbe, messzi tengeren túlra...

Hova vezet ez?

Önként kínálkozik rá felelet: biztos romlásba, a biztos pusztulásba...

Pedig — akármilyen különösnek lássék is ez az ellenkező álláspont — nem így van!

A népek természetesen ösztöne gyakran sokkal inkább megtámasztja a boldogulásnak, az érvényesülésnek és a „nemzet megtartásának” a helyes, sőt talán az egyedüli helyes utját, mint a legnagyobb látókörű politikuskok, mint a lángeszű nemzeti apostolok.

Mert első pillanatra ugyan rémes képet rajzol élénk az az óriási nemzeti vérvetés, melyet a hatalmas arányú kivándorlás idéz elő, de ismételjük — csak első pillanatra.

Mert ha a jelenbe mélyebben látó és a jövőbe messzire tekinthető kutató elmével vizsgáljuk a magyar kivándorlás jelentőségét, biztatóbb, derűsebb kép fog szemünk elé rajzolódni.

Mindenek előtt jöjjünk azzal a kérdéssel, hogy csekély kivétellel milyen elemekből áll a kivándorlók óriási tömege?

Kétségtelenül olyanokból, akiket a haza nem bír tisztességesen eltartani. Akiknek kicsiny háza, földje, jószágja, meggyőződésük elszűnt adóba; a kiknek feje felett összezsugorodni készülőnek az adósságok és uzsorakölcsönök hullámai; akikben elázadozni kezdett a régi türelmes jobbagy szellem és nem bírták már tovább tűrni a „derekes” közigazgatás kétes áldásait.

Egyszóval mind olyan emberek, akiket a kétségbeesés, az elégedetlenség, a nyomor üzött messzi tengeren túlra, akiknek lelkében mérhetetlen keserűség és indulat volt fölhalmozva...

Már most képzelje el bárki is, micsoda rettenetes kitörésekben, véres forradalmi zavargásokban nyilvánult volna meg a milliókra fölszaporodott százszázatoknak ez a mérhetetlen ke-

serősége és indulata, ha a menekülés egyetlen útja is el lett volna zárva előlük!

A kivándorlás útja tehát, kétségtelenül egy nagy és természetesen levezető csatornája volt a folyton szaporodó százszázatok elégedetlenségével izzó forradalmi indulatainak.

Nem szabad emellett figyelmen kívül hagyni a kivándorlás óriási gazdasági jelentőségét sem, amennyiben a kivándorolt magyarok óriási pénzüsségeket küldenek haza évente.

Hátra van azonban a kivándorlásnak még egy oldala, a melyre talán a legkevesebbet gondolnak, a mely azonban jelentőség dolgában messze túlszárnyalja az összes többi jelenségeket.

És ez azoknak az eszméknek a felszívása, amelyek Amerikát szabaddá, nagygyá, függetlenné tették; és amelyeket a tudatlanul odaérkező bevándorlók százszázai, az amerikai magyar sajtó útján lassanként magukba szívának, lelkükbe zártak...

Mert ezek az eszmék nem maradnak a lelkek mélyére zárva, hanem időről-időre átszárnyalnak a tenger zugó hajjai fölé és átültetődnek, gyökeret vernek, tovább terjednek itt a távol magyar hazában is...

A kivándorlás nagy országutján ugyanis nemcsak Amerikába özönlének a kivándorlók százszázai, hanem Amerikából Magyarországra is.

Hiszen a magyar kivándorlónak két hazát adott a végzet és ha véglegesen megtelepedett is már új hazájában, időről-időre ellátogat az elhagyott magyar szülőföldre, mert lelki szükségét érzi ennek a látogatásnak, mint a haza-haza térő vándor-madár.

Lelkének kincseit minden magyar visszavándorló épen, hiánytalanul, a maga szűzies tisztaságában hozhatja át a határon, hogy azután újra szárnyakra bocsássa őket a magyar hazában.

És lassanként, észrevétlenül, de biztosan: előkészítik, megérlelik az ezer éves Magyarország ujjaszületésének nagyszerű gondolatát...

Mi legalább erős hittel hiszünk, hogy ha meg lesz az ujjaszületés, az ujszülött Magyarországnak az amerikai magyarság lesz az édes atyja.

A kézműipar: aranybánya.

Szöke Pál igaza.

Az ősz elején két levelet kaptam miskolci iparos mesterektől, melyekben székely fiuk kiküldésére kértek. Az illetők régebben közvetítéssel alkalmaztak műhelyekben székely iparos tanoncokat s mint írják, szeretnének még kapni, mert az illetők igen jól beváltak, jó kereső tisztességes iparosokká lettek.

Utánna néztem a közelebbi néhány községben, de sajnálatomra nem találtam egyet sem és a küldött utiköltséget vissza kellett juttatnom fiuk nélkül küldőiknek.

Meglepett ez a jelenség, mert hiszen még nem régen, 1896-tól 1904-ig Miskolcon általam elhelyezett székely fiukból 10 év alatt 200-at szabadítottak föl iparos segédeké, s csak igen kevés hagyta ott ezen kívül az elhelyezettekből mesterét és pályáját. Többen itt a vidéken telepedtek le a közelebbi időkben, s a midőn találkozom velük, jól esik hallanom tőlük, hogy már családot alapítottak. Üzletük jól megyen. Most ők tartanak tanoncot és örömmel gondolnak vissza azon időre, mikor időközönként meglátogatták Miskolcon őket a műhelyben s egy jobb jövővel bíztattam kitartásra. Egyben panaszkodják, hogy ők is nagyon nehezen kaphatnak tanoncot.

Nem értem ezen változást. A munkától irtóznak e most a székely fiuk, vagy jobban ragaszkodnak a hazai röghöz, mint a néhány év előttek, holott igen jól láthatják azt, hogy hova-tovább mindig nehezebb a megélhetés a szétaprózott kis birtokból és az iparos kezemunkája után földbirtok nélkül is, kevesebb fáradsággal élhet, mint a földműves.

A földművelés okszerű fejlesztése és az ipar fölkarolása, szóval a munka és józan élet mentheti meg székely népünket a kivándorlástól. Ez tarthatja fenn fajunkat és szülő földünket nekünk és utódainknak.

Czirmes Bálint ur igen helyesen írta közelebről, hogy a földbirtok hozamát csak az által emelhetjük, ha okszerűbben gazdálkodunk. Első sorban is évről-évre mélyebben szántunk és nem csak pár ujnnyira fölkarcoljuk a talajt, hogy a növények mélyebbre bocsáthassák le gyökereiket.

A kézműipart is nem a kortes tanyákon ingyen osztogatott ételek, italok fogyasztása, hanem a műhelyben való rendes foglalkozás, munkálkodás által fejleszthetjük és tehetjük jövedelmező kincses bányává.

Szabadjon itt hivatkoznom bizonyítékul miskolci tapasztalataimra. Szabó Ferenc nevű jó modu szücs-

mester kérésére a Sövidékeről két székely fiut helyeztem el nála. A mester nagyon meg volt elégedve, főleg az egyik fiuval. Látogatásaim alkalmával többször beszélgettünk, s fölemlítette, hogy ő azt sem tudja jóformán, hol született. Mint árva kis fiuskát egy vásár alkalmával Miskolcon hagyták. Az éhező és síró kis fiut egy szücsmester fölshedte az utcáról, magához vette s mikor egy kissé már nőtt, a mesterségre fogta. Itt és így lett belőle iparos. Józan élete és szorgalma által mint segéd néhány forintot takarított meg. Megnősült, önálló iparos lett. Háza, szőlő, birtokot szerzett. Nyers anyagokból és kész árukból nagy raktára volt s valódi uri módon élt iparfejlesztése, folytatása által. Köztiszteltetben élő polgár ma is.

Szöke Pál asztalos mester gyermek-korában még iskolába sem járhatott szülői szegénysége miatt.

A Szinva partján nőtt fel, nyáron át halászatva, akkorára, hogy egy asztalos magához vehette inasnak. Iparostanone iskola nem volt abban az időben Miskolcon s így írni, olvasni sem tanulhatott meg.

Mint jó-kinézésű és ügyes kezű asztalos segéd megismerkedett egy szakácsnéval, kinek pár száz forint megtakarított pénzeszkéje volt. Feleségül vette s egyideig még mint segéd dolgozott. Felesége esténként megtanította írni, olvasni. Önálló műhelyt nyitott s szorgalma és ügyessége által oda emelkedett, hogy már gőzgépekkel dolgozott műhely telepén és 50 embernek adott foglalkozást és kenyeret ezzel, mikor vele megismerkedtem 14 évvel ezelőtt. Állami építkezéseknél is nagyobb vállaltai voltak már ekkor, s mint mondotta nekem, fiával, ki tanítványom volt, csak a negyedik osztályt akarja a polgári iskolánkban elvégeztetni s viszi be a műhelybe, mert értelmes iparost és nem a hivatal főnököktől függő rabszolgát, hanem független, önálló szabad polgárt akar növelni belőle. Ő mondta nekem, hogy az ipar aranybánya a józan életű, szorgalmas ember birtokában.

„Lám az urak szerintem rabszolgák, a mindennapi kenyérért függő helyzetben dolgoznak. Mi iparosok önálló, független polgárok vagyunk. Oda szavazunk, ahová nekünk tesszik.”

(Célzott egy képviselőválasztási harcra és az ott észlelt hivatali pressióra.)

Nagy igaza volt Szöke Pálnak.
Gagyő Samu.

— **Kötelező koronaszámítás.** A bécsi lapoknak jelentik Budapestről, hogy a kormány a legközelebbi napokban előterjeszti a koronaértékben való kötelező számításról szóló törvényjavaslatot. Ausztriában már néhány év óta kötelező a koronaértékben való számítás.

Az állami tanítók országos gyűlése.

E hó 18-án mintegy 2500 állami tanító gyűlt össze az ország minden részéből Budapest székesfőváros váci-utcai városháza gyűlés termébe, hogy nyomasztó anyagi helyzetük javítása érdekében tanácskozzanak és megállapodásukat az illetékes helyre juttassák. — Vármegyénkből Gyerkés Mihály, Szász Béla, Veress Mózes, Kakucs György és Kriza Sándor áll. tanítók vettek részt.

A mily népes volt a már 7524 tagot számláló állami tanítók testületének országos gyűlése, oly méltóságteljes és komoly volt annak minden részletében a lefolyása. Bár izzó szenvedélyekkel voltak telítve a lelkük, komoly törekvés a jogos követelés kielégítése érdekében minden jelenlevő tagot a nyugodt megfontolásra készítet.

A nevezetes gyűlést Havas Pál gyöngyösi áll. isk. ig. tanító elnök nyitotta meg igen tartalmas beszéddel, melyben meg egyrészt rámutatott az állami tanítók sok és nagy sérelmére, másfelől az eredmény érdekében a higgadság megtartására kérte a gyűlés tagjait. Batthyányi Tivadar gróf az állami tisztviselők országos egyesületének elnöke, az elhangzott elnöki üdvözlő szavakra válaszolva, összetartásra, együttérzésre buzdítja az állami tanítókat a nagy nemzeti kulturának tovább építése, de ugyanakkor a helyzetüknek javítása érdekében folytatandó agitációnak eredménye szempontjából.

Ezután Bartha Pál kispeszt-munkástelepi áll. isk. igazgató-tanító adta elő, gyakran kitérő helyeslésekkel kísért és a helyzetet a maga valóságában feltárt beszédében az állami tanítók összes sérelmeit és kívánságait.

Bántóan sérelmes az állami tanítókra az állami tanítók járandóságait rendező 1907. évi XXVI-t.c., mely az állami tanítót állami tisztviselőnek jelenti ki, ez azonban csak fegyelmi szempontból vonatkozik rájuk, mivel ellátásukat illetőleg már nem állami tisztviselők csak állami tanítók, akiknek a legkisebb fizetés és lakbér dukál, amint az a valóságban van, a tanítók külön törvénye alapján.

Bántóan sérelmes a tanítószakra a tarthatatlan fizetés és lakbér mellett az is, hogy felügyelőül ezidőszerint a semmi képesítéshez és végzettséghez nem kötött tanfelügyelői állásokra rendszerint dilettánsokat, félben maradt jogászokat, végzett földesurakat, anyakönyvi felügyelőket (akik közül egy ilyen, a pécsi ny. tanf. éppen most halt meg), volt katonatisztek és ezen képesítéshez hasonló alakokat neveznek ki, míg a saját szakmájában jártas és otthonos tanító embereket csaknem teljesen mellőzik a tanfelügyelői kinevezéseknél.

Kimondotta az országos gyűlés határozatképen, hogy az 1907. évi XXVI. t.-c. 1. §-a alapján kívánja az állami tanítók részére, a tanítók képzettségével egyenlő végzettségű áll. tisztviselőkkel teljesen azonos anyagi ellátást, fizetést, lakbér, utazási (most 2 K napidij és semmi

fuvarbér nem jár) és nyugdíj tekintetében.

Az egyhangulag elfogadott határozat után a hatalmas testület a kultusz-miniszterium palotájába vonult, ahol Gróf Zichy János válaszával és közoktatásügyi miniszter fogadta az áll. tanítókat, kijelentve az elnök által előadott beszéd kapcsán átvett memorandumra, hogy az állami tanítók követelését jogosnak ismeri, a lakbér rendezése tekintetében a kultusz-miniszteriumban a munkálatok már folynak, a nyugdíj-revizio tekintetében a legközelebb és a tanítók kívánsága szerint fog eljárni, a tanítói fizetéseket rendező 1907. évi XXVI-t.c. megváltoztatását, amint az ország pénzügyi helyzete engedi, munkálatba veszi. A remélni kezdett nagy küldöttséget nagyon lehütötte a miniszter utolsó kijelentése. Az állami tanítók mozgalmuk jogosságának tudatában innen az országháza mentek, ahol a kupola-terembe Dr Berzeviczy Albert képviselőházi elnök előtt tisztelegtek, kérve ügyük támogatását.

A délután folytatott gyűlésen a miniszter válaszával a teljes számban megjelent tanítók reménységgel vették tudomásul s egyben az elnökség vezetésével 21 tagból álló permanens bizottságot küldöttek ki. Az állami tanítók várják és minden körülmények között követelik, hogy ne csak fegyelmi és kérdőre vonás, de ellátás tekintetében is állami tisztviselők legyenek.

Választások előtt.

Törvényhatósági közgyűlés

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága folyó évi december 2-án Székelyudvarhelyt, a vármegye háza dísztermében rendes közgyűlést tart.

A közgyűlés tárgysorozatának legérdekesebb pontjai a különböző választások lesznek. Ezek között pedig a székelykeresztúri járási főszolgabírói állás betöltése áll első helyen. De azért nem kevésbé fontos a központi választmány újból alakítása, a közigazgatási bizottság üresedésébe jövő tagsági helyei betöltése, az állandó bíráló választmány megválasztása és az állandó választmány újja alakítása sem.

Kívánatos, hogy a vármegye közérdekét szíven viselő férfiak részesüljenek a közbizalomban. Ohajtandó, hogy az ellenzék is képviselve legyen az egyes bizottságok ülésein és így annál tisztultabb eszmecsere után jöjjenek létre a határozatok.

Szines képek.

Enyhítő körülmény.

Nagy baj történt Gál Kis István portáján: leejtette gazduram az óráját és attól a minutumtól kezdve bizony az óra megállt. Mit volt mit tenni, a legközelebbi heti vásárnál bevitte a városi óráshoz.

— Itt az óram, kérőmalással. Baj van.

Az óras nagyítóval belenéz az óra hasába és konstatalja:

— Kend ezt az órát leejtette.

Gál Kis Istvánban a vér is elhült, hogy az óras így eltalálta a baj okát. De azon melegében, mint bírósági ügyekben járatos embernek, sz is átvillan az agyán, hogy jó lesz valami meutő körülményt felhozni, hogy enyhébb legyen a fizettség.

— No de fel is emeltem azonnal — mondotta jámborul.

Örmény dialektus.

Két örmény találkozik a szamosújvári Liget féle vezető uton, imigyen beszélgetnek:

— Hul misz Lukuca?

— Kristjánál!

— Hát aztán?

— Az áliba! (sétatér.)

— Há mir?

— Tüzijátéknak!

— Mikar kezdődik?

— Este nyuc urakkar!

— 'Sze akkar sütit van!...

Az elcsapott Funebras József.

Halotti torra yitték egyik vidéki városban azt a derék embert, a ki a temetési szertartás során gyászszüveggel, fekete díszruhában ébenfa-utánzatu tambura bottal és lehetőleg hosszú, lengő szakállal képviselni szokta a temetkezési vállalatot. Funebras József ő, ahogy a jó nép elnevezte. A halotti toron jól mulatott Funebras József; mit tagadjuk, bezugott alaposan. Így történt, hogy amikor haza fnlé indult a torban résztvett cimborákkal, ezeknek élére állt gyászszüvegét félrecepta és tambura-botját a magasba tartva, folytont ezt sikoltozta:

— Ej-baj, sohse halunk meg!

Másnap a temetkezési vállalat elcsapta. Természetesen üzleti érdekből.

HIREK.

Nem tudok aludni...

Nem tudok aludni

E rideg magánban,

Nyugtalan hánykódom

A jéghideg ágyban,

Nincs ki betakarjon,

Nics itt édesanyám;

Árva a nappalom,

Árvább az éjszakám.

Jöjj el álmod anyja

Fogd le a szememet,

S hogyha aludtam

Csókolj meg engemet!

József Dezső.

— A polgári új igazgatója. Kilyéni Erzsébet, a székelyudvarhelyi állami polgári leányiskola igazgatósával megbízott tanítónő, állását a hét elején elfoglalta és működését megkezdte. Ugy értesülünk, hogy a helyettes igazgatónő nagy mindenséggel bír; öt nyelvet beszél. Nagy a reménységünk tehát, hogy az intézet színvonalát nemcsak képes lesz az eddigi fokot megtartani, hanem esetleg emelni is fogja azt. Szívesen köszöntjük tehát a székely anyavárosban és kívánjuk, hogy gyermekeinknek épen olyan jóakaratu „igazgató néni“-je legyen, a milyen most távozott elődje volt. Isten hozta!

— Polgári fillérestély. Holnap (hétfőn) rendezi a polgári önképző egyesület második fillérestélyét. Az estély műsora változatos. Felolvasást Dr Borosnyai Pál tart. Szombatfalvi

Mariska szaval. Hegedű-szólót játszik: Kónya Jancsi. Melodramát ad elő: ifj. Reiek József. Az estélyen Vass Mariska, Vida Margit, Fattler Albert és Szöcs István rendezik

— Erdélyrészi orsz. kirakó vásárok. December hó 2-án Héjasfalva Kibéd, Zabola; 4-én Oláhláposbánya 5-én Apold; 6-án Balászfalva, Eczel, Fogaras, Kápolnokmonostor, Miklós, Telke, Petele, Szászváros, Torda; 7-én Körösbánya, Uzon, Zilah; 9-én Csikbánkfalva; 10-én Nyárádszereda.

— Magyar polgári törvény. Évtizedek óta készül a magyar polgári törvénykönyv és most valahára kész van. Eddig az osztrák polgári törvénykönyv szakaszait kellett alkalmazni Magyarországon is. Hosszas szűgyenünkre, idegen törvény szerinti ítéletek magyar bíráink. Az új törvény nagyobb védelmet biztosít majd a kisebbségi jogoknak és oldja a tisztességtelen kereskedőket, kik bizony a részletügyletekkel sok viszályt okoztak.

— Előadás után táncmulatság. Ez a mottója a folyó évi december hó 4-én (vasárnap) este fél nyolc órakor kezdődő műkedvelői színi-előadásnak, melyet a „Budapest“-szálló színház termében a helybeli polgári önképző- és segélyező egyesület rendez. Thuri Zoltán „Katonák“ c. nagyhatású színművét adják elő Fischer Ferenc rendezésével. Az előadásban szereplő műkedvelők ezek: Flórián Gerő, Bányai Gábor, Bodrogi Balázs, Géressy Ilona, Flórián Margit, Tamás Annuska, Almási Irénke, Nagy Gusztáv, Fazakas Mózes, Reich Lajos, Kovács Árpád, Szabó Margit. Az előadás iránt már most széleskörű érdeklődés mutatkozik. A meghívók, illetve a színlapok a napokban küldetnek szét.

— A népoktatás igazgatásának reformja. Zichy János gróf kultusz-miniszter nagyfontosságú intézkedést tett az állami elemi népoktatás igazgatásának egyszerűsítése érdekében. Az új szabályozás célja biztosítani az iskolák személyi és dologi szükségleteinek kellő időben való kielégítését, reális költségvetési előirányzat készíthetőségét és így az iskolák zavartalan működését. A szabályzat ugyanis megállapítja a középponti és külső adminisztrációval kapcsolatos javaslatok készítésének alakí és időbeli rendjét és így a szükségletek igazságos elbírálását teszi lehetővé. Így a többi közt az ujonnan rendszeresített és az iskolai év végével megüresedő állásokat a tanfelügyelők tankerületenként május 1-15-ike között jelentik be. Egyidejűen külön kimutatással előterjesztést tesznek az áthelyezések iránt is. Szabályozza továbbá a rendelet a tanítók illetményeinek folyósítására, a fizetési előlegekre, szabadságolásra, helyettesítésre, a mellékfoglalkozásokra, a jutalmazásra, a segítésre és a minősítésére vonatkozó eljárás. Ily és egyéb intézkedésekkel reméli, hogy a hazai állami elemi népoktatás igazgatása keretében kellő rend, a tanítás eredménye tekintetében pedig fokozottabb haladás lesz biztosítható.

— Versenytilalmi köthér. Annak kikötése, hogy alperes a kijelölt községben, tehát csupán meghatározott területen hasonló üzlettel nem foglalkozhassék, egyfelől alperes egyéni munkásságának az erkölcsi fogalmakban ütköző megszorítását

nem állapítja meg és alperes magán-érdekeit jogellenesen nem sérti, másfelől a közérdek lényeges hátrányára irányulónak sem tekinthető, következésképpen nincs jogi akadálya annak, hogy az ily kikötés biztosítására szolgáló kötbér bíróság előtt érvényesíthessék. A kötbér a szerződésellenes esolekmény vagy mulasztás fenforgása esetében függetlenül attól, hogy okozott-e kárt vagy sem: követelhető. (Curia okt. 27. 1910/181.)

— **Gyulai emlék-ünnep.** A székelyudvarhelyi ref. kollegi m ifjusága Petőfi Önképzőkörre Gyulai Pál emlékére dec. 4-én (vasárnap) d. u. 5 órakor az intézet tornacsarnokában irodalmi ünnepélyt rendez, melyre az érdeklődő közönséget meghívja az önképzőkör elnöksége. — Az ünnepély műsora a következő: Nyitány. Előadja az ifj. zenekar Megnyitót mond Nagy Elemér, az önképzőkör vezető tanára. Pókainé, írta Gyulai P. szavalja Ördög Lajos VIII. o. t. Népdal-egyveleg, átírta Rák K., előadja az ifj. ének- és zenekar. Gyulai Pál írja; írta és elmondja Nagy István VIII. o. t. Vis a Vis, quartett Rák Károlytól; előadják Kottán V. VIII; Orendi V. VII., Wolf D. VI. Méburger F. VI. o. t. A vén színész, írta Gyulai P.; egy részletét előadja Kiss A. VIII o. t. Koncert polka, quartett kísérettel hegedűn játsza a szerző Rák Károly zene-tanár. Éji látogatás, írta Gyulai P.; zenekísérettel szavalja Rájk Gy. VII. Herkules keringő, Zerkovitz-tól; előadja a zenekar. Diák szerelem, olaszból ford. Radó A; szavalja Koncz Á. VII o. t. Éji dal, Marschner H; éneklí az önképzőkör térfi kara.

— **Szavatosság a sertésvészért.** Sok perre adott okot a bírói joggyakorlat ingadozása azon kérdésében, hogy az eladó mely időpontig felel a sertésvészért, a mely az általa eladott állatokon mutatkozik. A Kuria újabban ismét hozott ily ügyben ítéletet és kimondta, hogy ha az eladó sertésvészben még át nem ment sertéseket ad el, őt a sertéseknek az átadás után fertés, vészben való megbetegedéseért és elhullásáért szavatosság nem terheli. De szavatol akkor, ha a sertések már az átadáskor a vész csirái, által ferőzve voltak.

— **Választási vesztegetésért elítelt tanító.** Marosvásárhelyről jelentik: A képviselőválasztások alkalmával Erődy Sándor főispán a mezősámsondi kerületben Bethlen István gróf Kossuth-párti jelölttel szemben Wittman Ernő budapesti ügyvédet léptette fel munkapárti programmal, s főkéntesül Jeney József körjegyzőt rendelte ki. A körjegyző Galambod község tanítójának, Kelemen Antalnak nagyobb összeget adott, hogy a község választóit fejkenként ötven koronával vásárolja meg. A tanító a pénzt ki is osztotta s a választókkal kötelező nyilatkozatot íratott alá, hogy Wittmanra szavazzanak. Makkai Sámuel választó a kapott ötven koronát deponálta a marosvásárhelyi vizsgálóbírónál s bűnvádi feljelentést tett a vesztegetésért. A napokban folyt le a tárgyalás, melyen Kelemen Antal tanítót egy havi fogházra, hivatalvesztésre és 140 korona pénzbüntetésre ítélte a bíróság.

— **Betétkönyv kiállítása óvadék le-**

téte ére. Ha a pénztintézet megfelelő pénzüsszeg felvétele nélkül takarékpénztári betétkönyvet állít ki a vállalkozó részére abból a célból, hogy az óvadékul letétessek és a vállalat lebonyolítása után neki visszaadassék és ennek biztosítására a vállalkozó vállalkot ad: a pénztintézet a váltók összegét nem követelheti, ha a betéti könyv neki vissza adatik. (Curia szept. 21. 1910—478.)

— **Munkas- és cselédközvetítő iroda.** E céggel Janó Ferenc nyug. tisztviselő Székelyudvarhelyt, Kosuth-u. 63. sz. a. egy köz-szükséget pótolni hivatott irodát nyitott. Ugy a munka-adóknál beálló kereskedelmi, ipari, gyári és mezőgazdasági körbe tartozó állásüresedéseket, mint e munkakörben foglalkozó munkásokat nyilvántartja. Ezzel alkalmat szolgáltat a közönségnek, hogy ebbeli szükségletét bármikor kielegíthesse. Miután főcélja, hogy első sorban a helyi keresletet fedezze, bizalmat és támogatást érdemel. Az iroda látóságilag engedélyezve van és államó felügyelet alatt lesz.

— **A hadsereg ellátása.** A hadsereg ellátására az 1910—1911. évi időszakban szükséges élelmiszerek beszerzését szabályozó utasítást Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszter lefordította magyar nyelvre és az Országos Magyar Gazdaszövetségnek, valamint a többi gazda társadalmi szervezetnek a kellő példányszámban megküldötte. Kísérő leirataiban kiemeli a miniszter, hogy azt óhajtja elérni, hogy a termelő körök közvetlenül magokból meríthessenek alapos tájékoztatást a hadseregnek élelmicikkel való ellátásában fokozottabb mértékben vehessenek részt.

— **Uj lap indul meg.** Erdélyi Pénzügy amely december 1-ével Maros-Vásárhelyen, Miklós Armand felsőkeresked. tanár szerkesztésében és kiváló szakemberek támogatásával. A lap célja a közgazdasági, pénzügyi, biztosítás és kereskedelemügyi kérdéseknek szakszerű tárgyalása és erdélyi lokális szempontokból való megvilágítása. A lap egyuttal az erdélyrészi magántisztviselő hivataltól közlönye is lesz s az ő érdekeit véli szolgálni, hogy ugy az állások kérésére, valamint az állások betöltésére irányuló hirdeményeket ingyen teszi közzé. Szerkesztőség és hivatal Maos-Vásárhelyen, Verböci u. 4. szám alatt, ahova minden közlemény intézendő. A lap előfizetési ára negyed évenként 3 korona. Megjelenik kéthetenként.

— **A legnagyobb óra.** Hol lehetne máshol, mint Amerikában? Állította fel pedig egy amerikai, new-yorki szappangyár a Yersey-Cityben levő felhőkarcolójának tornyában. Valóságilag gigászi méretű. A számlap átmérője 12 méter. A nagy mutató hossza 5 1/2 méter. A mutató voltaképpen hatalmas acéldorong, mely majdnem négy mázsát nyom. A peremutató ugrása 28 centiméter. Egy év alatt 300 kilométernyi utat tesz meg a nagy mutató. Éjjel ki van világítva az óra és a város minden részéből látható.

— **Husarak Balássynál.** Balássy Ignác mázsaáros és hentesáru készítőnél Székelyudvarhelyt (a Petőfi-utcában, az állami kő- és agyagipariskola mellett) 1 klgr. marhabús 1K 20 f, sertéshús 1 K 76 f, bnrjuhus

1 K 36 f, friss kolbász 2 K, zsír 2 K 40 f. Hideg felvágott is kapható.

— **Vadászati védőegyesület Erdélyben.** A kolozsvári kaszinóban 1908. február hónapjában népes értekezlet volt, a melyen megalakították az Erdélyrészi Vadászati Védőegyesületet. Az egyesület feladatául tűzte ki: megakadályozni a nemes vad pusztulását, elősegíteni szaporodását, más részt megmenteni kívánja az ország és elsősorban Erdély javára az évenként keresztül kiaknázatlanul maradt hatalmas gazdasági erőt, mely az elejtett vadanyagnak értékesítésében, célszerű felhasználásában rejlik, a mely erőforrás sikeres kiaknázása nemcsak Erdély, hanem az egész ország egyik igen fontos közgazdasági érdeke. Az egyesület most szerényen, rövid tájékoztatónak címzett díszes füzetben ismerteti alakulásának történetét és munkaprogramját

— **Névjegyek.** Tekintettel a közelgő karácsoni és új-évi névjegy szükségletre, lapunk könnynyomtató intézete a szebb-nél-szebb névjegyek nyomtatását már megkezdte. Rendeléseket naponként elfogad. A szétküldés hetenként kétszer: kedden és péteken történik. Ezúton hívjuk fel a n. é. közönség szives figyelmét a dusválasztéku divatos névjegyekre és kérjük, hogy szükségletét minél előbb megrendelni méltóztassék, nehogy az ilyenkor beállani szokott munkatorlódás miatt, esetleges hátránya legyen.

— **Halotti imák, emlék- és temetési beszédek.**

Közreadta Bod Károly ref. lelkész és nyug. tanár édes atyja emlékére. A 172 oldalas kötetben: Halotti imák, Emlék-beszédek és Temetési beszédek vannak külön-külön csoportokban. A lélekemelő imák, magvas emlékbeszédek és megható temetési beszédek általános elismerésben részesültek. Míg a csekély készlet tart — kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **Kereskedőség,** ki a könyve lesben és vevők kiszolgálásában jártas — állandó foglalkozást nyer. Hol? Megmondja e lap kiadóhivatala.

— **Vidékiek,** akik rövidebb-hosszabb időt kívánnak a fővárosban tölteni szórakozás vagy üzleti ügyek intézése végett, a Magyar Otthon (VIII. Főherceg Sándor utca 30. sz.) barátságos hajlékaiban nyugalmasan berendezkedhetnek. Csoportos jelentkezőknek, utazóknak, turistáknak, hivatalnokoknak és más hivatásuaknak kivételes kedvezmény jár ki. — Iskolák tanulmányi kirándulásai számára egyenesen megbecsülhetetlen a Magyar Otthon! Villamos világitás! Tükrös szekrények!

— **Ne irigykedjék** azokra, akik mindent jól és olcsón vásárolnak, hanem keressen ön is jobb bevásárlási forrást. A legjobb üzletek címét a „Székely-Udvarhely” hirdetési rovataiban találja.

* **A székelyek alkotmányának története,** különösen a XVI. és XVII. században. Írta: Dr. Konner János. Németből fordította:

Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vasos kötetben a székelyek ősfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a dultó vagy szolgabíró (székíró), a főkirálybíró, az esküdteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely támad, Székely bánja vára 1562, A darabontók, A két első rend hejzete, lófók, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbhagyók, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadi terhek felosztását a rendek között, mustrák vagy hadi szemléket, a prásidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterheletés korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadi adót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitünő fordításban tárgyalja. Uj nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pálkönyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvárm. Gazdasági Egyesülettől 3:3—1910.

HIRDETMEY.

A Bárczai-féle tenyészet állománya ez évben nem kerül eladásra, de eladé Ugron Zoltán tenyészetéből 22—24 drb tenyészűző, illetve tehén, a melynek megvetelét és a gazdák között való kiosztását az egyeület még a tavasszal elhatározta.

Felhívjuk azért azon gazdákat, kik a nevezett tenyészetből tenyészállatokat ohajtanak beszerezni, hogy a december 4-én d. e. 9 órakor Fiafalván tartandó eladáson jelenjenek meg.

Az ár az egyesület pénztárába 2 év alatt lesz utólagos feléves részletekben kifizetendő az egyesületi tagok részéről kamatmentesen, a kik az egyesületnek nem tagjai: 4 százalékos kamatot fizetnek.

A vevő köteles két jó hitelű fizetőkezeszt állítani.

Kérjük a Gazdakörök elnökeit e hirdetményt a Gazdakör tagjainak tudomására juttatni.

Székelyudvarhely, 1910. nov. 25
Az elnökség.

58—910. sz.

Tölgy- és bükkfaeladási hirdetmény.

A kisbaci köztirtokosság saját erdejében Kőrises és Demeter oldal 18.1 k. holdján mintegy 355 köbm. tölgy mű és 328 köbm. tölgy tűzifa található.

Az erdőfülei Hatod határ Fenyőshegyese 66.47 k. holdján mintegy 7719 köbm. mű és 4964 köbm. bükk tűzifát. Zárt írásbeli ajánlattal összekötött nyilvános szóbeli árverésen Kisbaczon község házánál 1911. évi január 3-án d. e. 10 órakor kikiáltási áron felül, tövön az erdőben eladja.

Kikiáltási ár a tölgynek 8394 K, a bükknek 13958 K.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka.

Ajánlatok a bükk- és a tölgyre külön-külön teendők. Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Részletes becslés, árverési szerződési feltételek a m. kir. járási erdőgondnokságnál és alólírotnál megtekinthetők.

Kisbaczon, 1910 november 20.

Benedek Sámuel, b. elnök.

6021—1910. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. Igazságügyminiszter 1906. jul. 6. án 14114/906. sz. a. elrendelte, hogy az oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság-hoz tartozó Homoródretele község telekjegyzőkönyveiben felvett mindazon ingatlanokra nézve, melyekre

az 1886 évi 29 t. c., 1889. évi 37 t. c és az 1891 évi 16 t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi 29. t. c. ben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantatottassék.

E célból a helyszíni eljárás nevezett községben 1911. évi január hó 5-ik napján fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. mindazok kik a telekbejegyzőkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a tkvi hatóság előtt a kitűzött határon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel.

2. mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírára az 1886 29. t. c. 15-18 §§-ai és az 1889. évi 38. t. c. 5. 6. 7 és 9 §§-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt

igazolják, vagy oda hassanak, hogy az átruházás telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa; mert különben ez u'on jogaitak nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezményétől is elesnek.

3. Továbbá mindazok, kiknek tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezhessék, illetve a törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság.

Okland, 1910. nov. 18. ai.

Kelemen, sk. aljbíró.

A kiadmány hitelül.

Teutsch Károly
kir. telekkönyvvezető.

B O R I!

Fernengel Gyula székely-udvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők
Medgyes.

Legjobb, beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Stoch Cognac gyógyszer

Garantált valódi borpárlat. Főzése a legszigorubb ellenőrzés mellett történik.

Camis és Stoch Barcola.

A töltés és dugaszolás Bécsben a cs. kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás bélyegzőjével van ellátva.

Mindenütt kapható.

Hamisítástól védve van.

REFORMÁTUS
***** DISZES *****
IMAKÖNYVEK
NAGY VÁLASZTÉKBAN KAPHATÓK
BETEGH PÁL
KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN
SZÉKELY-UDVARHELYT

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiónak bizonyult háziszert, mely már több mint 37 év óta legjobb fájdalomcsillapító szertnek bizonyult köszvényénél, oszúnál és megbűléseknél, ... bedörzsölésképpen használva. ....

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagozva. Ára üvegekben K.-80, K.1.40 és K.2.- és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroszlánhoz“

Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.
Mindennapi szétküldés.

Legszebben ír a **STAR-írógép**

Ára legelőnyösebb, mert csak 450 K-ba kerül.

FARAGÓ TESTVÉREK
a STAR-írógépek képviselője.
BUDAPEST, V. NÁDOR-U. 17.

Részletfizetésre is
Kérjen prospektust.

Karácsoni vásárlások

alkalmára cégem

Kiárúsítás

céljából, míg a készlet tart, az alább felsoroltak szerint oly messzemenő árleszállításokat eszközölt, melyek **olcsóságukban** a páratlanul álló **rekordot érik el.**

Ugyanilyen minőségű árukat olcsóbban árusítani lehetetlenség! Tájékozással szolgáljon a következő visszamaradt

Tavaszi és nyári kelmék:

- Jó mosó kretonok ezelőtt 26 kr, most 19 kr.
- Cosmenosi és Goldberger-féle elsőrendű szintartó mosó kretonok és levántok ezelőtt 35 kr, most 25 kr.
- Női blóuzos és férfi ingzefírek esinos sávokkal ezelőtt 36 kr, most 25 kr.
- Angói mosó cepón és zefírek ezelőtt 45 kr, most 30 kr.
- Mosó kretonok legszebb mintázatokban ezelőtt 45 kr, most 28 kr.
- Prima mosó delének minden színben ezelőtt 36 kr, most 24 kr.
- Costume-vászón divatos csikokkal ezelőtt 48 kr, most 30 kr.
- Tiszta len egyszínű ottoman szövésű ruhavászón ezelőtt 75 kr, most 48 kr.
- Divatos színekben szörkelmék ezelőtt 1.50 most 75 és 95 kr.
- Mintázott és sima blouze és ruha bársonyok 75 kr. Egyszínű nehéz Cheviot'ok 1.70 helyett most 1.20.
- Férfi és női meleg alsó trico ingek és nadrágok 75 90 1 1.20-ig legjobb minőségben.
- Abrósz és szervét garnitúrák színes mintázalú és fehér lenből 6 személyre 5.20 helyett 3.50. 6 sze: élyes lenabroszok 2.80 helyett 1.90.
- Kész női pongyolák jó mosó atlasz barketből 5 f. — Női gypju kosztümök készen 20 frittól feljebb
- Kész aljak szórsvövet és posztóból 3.50 feljebb. — Blouzeok flanel és gypju kelméből 1 frittól 5 frittig.
- Csinós kötények iskolás leányok részére 20 krtól felfelé nagyság szerint — Kész leányka köntösök 60 krtól felfelé 6 frittig.
- Férfi és fiu kész ruhák és felöltök, mivel a készletet teljesen kiárusítom, csaknem féi árára leszallítottam, ugyszintén a gyerek, női és férfi cipőket is teljesen kiárusítom. Finom szálu női és férfi ingekre való legjobb minőségű 23 méteres végvászón 7.50 fritt helyett 5.50.

Az idei árleszállítás kiterjed minden fent elősorolt árukra.

Tisztelettel

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA.